

Recenzja rozprawy habilitacyjnej, dorobku twórczego oraz działalności dydaktycznej dr. Mikołaja Stankowskiego, sporządzona w związku z przewodem habilitacyjnym z dziedziny sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja zabytków, wszczętym przez Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Recenzję tę napisałem w oparciu o przedstawione mi materiały w formie albumów zatytułowanych:

- (01) Autoreferat: Budowanie znaczeń w architekturze wnętrz
- (02) Projekt wnętrz głównej siedziby firmy LDLC
w Limonest koło Lyonu we Francji
- (03) Projekty i realizacje
- (04) Dydaktyka

Powyższe materiały otrzymałem również w wersji elektronicznej.

Dr Mikołaj Stankowski urodzony w Poznaniu swoje życie naukowe oraz zawodowe związał z Poznaniem i Wielkopolską. W 2005 r. ukończył studia na Wydziale Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu. Tematem wyróżnionej pracy magisterskiej był „Park Modernizmu”. W 2005 roku podjął pracę kontraktową asystenta na macierzystej uczelni, w 2007 roku w wyniku postępowania konkursowego został zatrudniony w Pracowni Architektury Wnętrz III prowadzonej przez prof. Józefa Jurka. Od 2010 roku prowadził samodzielne zajęcia na różnych poziomach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. W roku 2013 Mikołaj Stankowski obronił na Wydziale Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu pracę doktorską. Temat rozprawy doktorskiej: „Indywidualizacja przestrzeni wnętrz hotelowych a standardy projektowe”, promotorem był prof. Wiesław Krzyżaniak. Od roku 2013 pracuje na stanowisku adiunkta w Pracowni Architektury Wnętrz III. W 2018 roku rozpoczął samodzielną pracę dydaktyczną w ramach różnych profili studiów z dziedziny projektowania. Od 2018 roku pełni obowiązki kierownika Pracowni Architektury Wnętrz III.

Dorobek twórczy i naukowy

Album (01) zatytułowany *Autoreferat* zawiera wszystkie niezbędne informacje dotyczące osiągnięć naukowych i artystycznych Kandydata oraz wskazanie projektu wnętrz głównej siedziby firmy LDLC w Limonest koło Lyonu we Francji jako osiągnięcia artystycznego najlepiej wyrażającego ideę budowania znaczeń w architekturze wnętrz,

która jest tematem rozważań zawartych w autoreferacie. We wstępie Kandydat opisuje swoje dojrzewanie artystyczne w rodzinie o mocnych podstawach artystycznych i naukowych. Osobiste wyznanie o znaczącej roli ojca w podejmowaniu życiowych wyborów może rodzić refleksje, że to być może łatwiej być prowadzonym przez kogoś zaufanego, pomagającego podejmować twórcze wybory. Jednak trzeba pamiętać, że przekornie taka sytuacja czasami budzi problem mierzenia się z wizerunkiem swojego mentora, a kiedy osoba ta jest nauczycielem akademickim, współpraca może być jeszcze trudniejsza. Niemniej Kandydat długoletnią pracą w zespole Stankowski Studio udowadnia, że potrafił zmierzyć się z takim wyzwaniem. Myślę, że dobrze wykorzystał atmosferę domu i środowiska do budowania własnej postawy twórczej. Przekonanie takie opieram na wyborze tematu rozważań zawartych w autoreferacie, a odnoszących się do budowania znaczeń w projektach bądź realizacjach architektonicznych. Mikołaj Stankowski dostrzega problem utraty znaczeń będący konsekwencją podążania projektantów za trendami, które to z kolei wynika z bezrefleksyjnej chęci bycia współczesnym. Ciekawym rozwinięciem rozważań Kandydata jest stwierdzenie, że brak często jakiegokolwiek idei towarzyszącej kreacji przestrzeni odpowiada za taki obraz projektowania, którego wyrazem jest cytowana za Michele Huellebeckiem „przezro - czysta” architektura. Być może właśnie to zagadnienie jest kluczowe dla szukania przyczyn obecnego stanu rzeczy. Kandydat nie podejmuje się w autoreferacie głębszego diagnozowania przyczyn utraty znaczenia projektowanej architektury. Zamiast tego wskazuje na własną ścieżkę poszukiwań artystycznych, które odnoszą się do semantycznego wyrazu projektowanych wnętrz. Omówione zostały w autoreferacie dwie realizacje Sala Senatu Collegium Minus Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz wnętrza Samorządowej Szkoły Muzycznej w pałacu w Jankowicach. Oba te wnętrza cechuje staranna wyszukana sfera detalu opracowywanego tak przez Kandydata, jak i artystów związanych z UAP w Poznaniu. Drugą cechą jest bogaty wątek symboli i znaczeń zawartych w projektach witraży w przypadku Sali Senatu UAM lub paneli ściennych w przypadku szkoły w Jankowicach. W tym drugim przypadku pewnym ułatwieniem był zastany zestaw detali zabytkowego wnętrza pałacu. Można się zgodzić z takim tokiem myślenia, że indywidualizacja detalu czy cytowanie wyrafinowanej symboliki to sposób na pogłębiony przekaz projektowanej architektury. Jednak zawsze trzeba pamiętać, że mamy już za sobą okresy projektowania, kiedy nadmiar symboliki, czy nachalne próby przekazu treści pozaartystycznych powodowały reakcję krytyki i odejście w stronę minimalizmu w takim czy innym wydaniu. Nie można też zapominać, że omawiane wnętrza przeznaczone są dla odbiorców, po których możemy spodziewać się poprawnego odczytywania przekazywanych znaczeń. Jak projektować, kiedy nie możemy oczekiwać od użytkownika wiedzy czy chęci zagłębiania się w proponowane treści? Pan doktor Mikołaj Stankowski w autoreferacie wskazuje, że ma świadomość zmienności postaw twórczych w obszarze, którym się zajmuje. Wspomina o swoich modernistycznych podstawach działalności projektanta, w innym miejscu swojego autoreferatu deklaruje świadomość, że czasami trzeba zaprojektować „przestrzeń celowo obojętną”, wolną od znaczeń. Dopełnieniem charakterystyki Kandydata jest rozdział autoreferatu poświęcony poszukiwaniu znaczeń i wartości artystycznych w nauczaniu architektury wnętrz. Deklarowane w pracy dydaktycznej rozumienie architektury wnętrz jako dziedziny sztuki oraz poszukiwanie równowagi między materią i duchem, formą, funkcją i konstrukcją to deklaracja świadomości dojrzałego nauczyciela akademickiego. Wyrażone w tej części

tekstu pozostawienie wyboru drogi artystycznej studentom jest szczególnie ważne. Bliskie mi są poszukiwania twórcze Autora oraz przekonanie, że opiekun rozwijających się młodych projektantów zobowiązany jest zapewnić przestrzeń do samodzielnych wyborów artystycznych.

W kolejnych rozdziałach autoreferatu wymienione są osiągnięcia projektowe, artystyczne i naukowe Habilitanta. Wykaz dzieł projektowych zawiera 36 pozycji z okresu po uzyskaniu stopnia doktora. Dokonania artystyczne to pięć zdarzeń z dziedziny malarstwa oraz projektowania graficznego. Dorobek Habilitanta był prezentowany w tym okresie na siedmiu wystawach w kraju i za granicą. W latach 2014 - 2019 pan dr Mikołaj Stankowski był też autorem lub współautorem 9 pozycji wydawniczych, w tym 6 pozycji to wydawnictwa angielskojęzyczne. Tematyka tych publikacji odnosi się głównie do różnych aspektów projektowania przestrzeni. Tej tematyce poświęcone były też liczne konferencje, w których udział deklaruje Kandydat. Nadmienić należy, że problematyka zawarta w rozważaniach Habilitanta była już tematem wystąpień na konferencji międzynarodowej w 2016 roku oraz programu badawczego realizowanego w latach 2016-2019, co świadczy, że omawiany temat zajmuje dr. Stankowskiego od dłuższego czasu. Kandydat był też w latach 2016-2019 członkiem komitetu organizacyjnego Międzynarodowej Konferencji MEDEA. W ramach aktywności organizacyjnych Habilitant uczestniczył lub kierował organizacją licznych wystaw oraz plenerów i innych wydarzeń artystycznych, dotyczących zarówno studentów, jak i pracowników UAP w Poznaniu. Dr Mikołaj Stankowski pełnił rolę promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Elżbiety Cios. Kandydat otrzymał za pracę organizacyjną nagrodę rektorską II stopnia w 2015 roku. Opracowanie uzupełnia wykaz pełnionych funkcji w różnych gremiach uczelnianych związanych z dydaktyką.

Dorobek twórczy

Album 03 poświęcony *projektom i realizacjom* zawiera 29 różnorodnych projektów, bądź realizacji z zakresu architektury wnętrz, w tym trzy wskazane jako osiągnięcie artystyczne, 6 projektów z dziedziny projektowania mebli oraz 2 z kategorii projekty artystyczne. Projekty dotyczące architektury wnętrz obejmują różnorodną tematykę, od miejsc użytku publicznego takich jak aula wykładowa, wnętrza biurowe i edukacyjne, wnętrza placówek służby zdrowia, obiekty gastronomiczne, poprzez wnętrza sakralne do prywatnych przestrzeni zamieszkiwania. Zaprezentowane wnętrza mają wysoki poziom artystyczny i użytkowy. Przede wszystkim zdolność zawodowa Kandydata wyraża się w sprawnym radzeniu sobie z problemami zarówno funkcjonalnymi, jak i technologicznymi w przypadku tematów meblarskich. Z pewnością na wyróżnienie zasługują trzy omawiane w autoreferacie realizacje, w których Kandydat mierzy się z analizowanym zagadnieniem semantyki w projektowaniu. Pozytywny obraz prezentacji dorobku dr. Stankowskiego zakłóca niezrozumiały powód poświęcenia aż 16 ze 160 stron albumu projektowi pomieszczeń sanitarnych w szkole podstawowej nr 3 „Dębinka” w Poznaniu. Ten nie wyróżniający się projekt mógł być zaprezentowany skromniej, co w niczym nie uchybiłoby pozytywnej ocenie dorobku Kandydata.

Projekt habilitacyjny

Pan dr Michał Stankowski jako dzieło podlegające ocenie wskazał: Projekt wnętrzu głównej siedziby firmy LDLC w Limonest koło Lyonu we Francji. Autorem projektu architektury siedziby firmy z branży handlu sprzętem komputerowym jest Pierre Barillot.

Na wstępie warto zaznaczyć, że sam wybór realizacji do oceny należy ocenić bardzo pozytywnie w rozumieniu kompetencji zawodowych Kandydata. Powierzenie takiej spektakularnie dużej realizacji wnętrza, obciążonej trudnościami współpracy z zagranicznym inwestorem, projektantem i wykonawcami jest wskazaniem wysokiej pozycji zawodowej dr. Mikołaja Stankowskiego. Opracowanie obejmuje hol wejściowy, salę audytoryjną, pokoje biurowe, VIP room oraz strefy komunikacji i rekreacji. Projekt zaprezentowany został bardzo starannie, w sposób czytelny przedstawiono intencje i poszczególne kroki projektowe towarzyszące przemyśleniom Autora. Zgodnie z tematem rozważań zawartych w autoreferacie, zamierzeniem dr Stankowskiego było odniesienie się do idei deklarowanych przez przedstawicieli młodej prężnej firmy handlowej. Zadanie nie lada, bo zuchwałość, pasja, bliskość, solidarność i przyjemność to pojęcia trudne do wyrażenia bez „literackich” odniesień. Szczególnie w kontekście transparentnej, czystej architektury autorstwa Pierra Barillot. Pozornie literackie i pełne symboliki próby graficznej interpretacji znaczeń analizowanych pojęć w interpretacji Autora powoli przeradzają się w formy bardziej syntetyczne, bliższe abstrakcji. Finalnie otrzymujemy pomysły trójwymiarowych struktur pozwalających na zastosowanie w opracowywanych wnętrzach. Zaletą ich jest ciągły związek z pierwotną wyjściową ideą. Co więcej możliwości kreacyjne dr. Stankowskiego też nie ulegają wyczerpaniu. Mamy zarówno w wachlarzu pomysłów delikatne graficzne powłoki ścian i przeszkleń, mocne rzeźbiarskie ingerencje w geometrię pomieszczeń, jak i zdecydowane zadziaływanie kolorem w przypadku pokoi biurowych. Działania kolorystyczne zostały oparte na dwóch aktualnych pozycjach bibliograficznych, co sprawia, że zarówno w obszarze formy, jak i koloru poczynania projektowe Kandydata są wiarygodne. Jednak moim zdaniem największą wartością „znaczeniową” projektowania w wydaniu Kandydata jest efekt finalny wyrażony w perfekcyjnym współbrzmieniu projektowanych wnętrz z zastaną modernistyczną architekturą. Architektura w jakiej przyszło projektować Kandydatowi nie zniosłaby odrobiny fałszywego symbolizmu lub prób akcentowania treści wybiegających poza język architektury. Sprawia to, że bardzo wysoko oceniam projekt i realizację wnętrza firmy LDLC autorstwa dr. Mikołaja Stankowskiego.

Dorobek dydaktyczny

Pan dr inż. Mikołaj Stankowski realizuje zajęcia dydaktyczne na macierzystym wydziale Architektury Wnętrz Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, a także incydentalnie na innych uczelniach prowadzących kierunek architektura. Dorobek dydaktyczny Habilitanta obejmuje zadania o zróżnicowanej tematyce i stopniu trudności. Kandydat wymienia promotorstwo 10 prac dyplomowych licencjackich oraz liczne recenzje dyplomów magisterskich i licencjackich. Można zauważyć wyraźne zróżnicowanie

poziomu prac studentów poszczególnych etapów studiów. Prace studenckie z obszaru projektowania wystaw prezentują wysoki poziom i kulturę rozwiązań bryły. Sprawiają dobre wrażenie rzetelnością opracowania i kreatywnością w poszukiwaniu formy. Na wyróżnienie zasługuje efekt prowadzonych przez Habilitanta zajęć na studiach licencjackich. Studenci nabywają w makietowych ćwiczeniach niezbędnych umiejętności z zakresu kreacji plastycznej wynikającej z doświadczeń obecności na Uczelni Artystycznej. Prace studentów późniejszych roczników są słabsze w tym rozumieniu, że odczuwalna jest powszechna w tej dziedzinie dominacja trendów projektowych, wynikających z bezkrytycznego korzystania przez studentów zasobów Internetu oraz determinowanie umiejętności warsztatowych przez technologie komputerowe. Jednak i tu można znaleźć wiele ciekawych efektów pracy dydaktycznej, które są zapewne zasługą zaangażowania Habilitanta. Z pewnością zjawisko oderwania od plastycznych korzeni w trakcie studiów, jakie jest udziałem większości studentów kierunku architektura wnętrz w kraju leżało u podstaw przemysłów dr. Stankowskiego zawartych w autoreferacie. Niemniej trzeba zauważyć, że Kandydat nie ustaje w wysiłkach wskazywania studentom doświadczeń plastycznych, jako źródła inspiracji do projektowania. Świadectwem tego są prezentowane projekty, realizowane w procesie dydaktycznym, jak i działalność plenerowa i warsztatowa.

Podsumowanie

Niewątpliwie pozytywny obraz pana dr. Mikołaja Stankowskiego jako nauczyciela akademickiego, a także organizatora życia społeczności akademickiej jest elementem świadczącym na korzyść wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuk plastycznych. Jednak to przede wszystkim pozytywna ocena dorobku twórczego i wybranego dzieła projektowego wskazuje na osiągnięty poziom dojrzałości artystycznej. Metody projektowe zaprezentowane przez Kandydata zostały zrealizowane mimo potencjalnych trudności z wielkim kunsztem. Co więcej odnajduję w dorobku pana dr. Mikołaja Stankowskiego duże pokłady autokontroli w kreowaniu preferowanej postawy twórczej, co pozwala mu osiągać sukcesy artystyczne, jak i pedagogiczne. Zaprezentowane zagadnienie i przedstawione twórcze sposoby podejścia do zagadnienia omówionego w autoreferacie są oryginalną wypowiedzią artystyczną, a tym samym wnoszą znaczący wkład w rozwój dyscypliny. Stwierdzam, że w tym przypadku zostały spełnione odpowiednie wymagania art. 2019 ust.1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z2a2l r. poz, 478 ze zm.) i popieram wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja zabytków.